

עוצי השרה

מבית מכון - 'מדרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבונ"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת משפטים תשפ"ה • שנה ד' גליון קע"ח •

שרה הנוטה

אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא (שמות כ"א י"ט). ואמרו רבותינו ז"ל (ב"ב פ"ה ע"א) מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות. שמעתי בשם הרב הקדוש רבי אורי מסטרעליסק שפירש על פי מה דאיתא בספרים שכל אות הדגש מרמז על דינא קשיא והרפה על דינא רפיא והמתקת הדינים, על כן אנו מתפללים (שמו"ע) "רפאנו ד' ונרפא", כתיב ב' פעמים פ' רפה, פירוש כשהרפואה הוא מה' בעצמו הוא המתקת הדינים רפואה שלימה, אבל כשניתן רשות רק לרופא בשר ודם לרפאות, כתיב 'רפא ירפא', ב' פעמים פ' דגושה שלפעמים הוא מידת הדין קשה.

(זכרון אלעזר (סאסוב) פרשת וירא דף נ' ד"ה ויאמר שוב אשוב)

*

בזוה"ק {זוהר חדש פרי בלק} אנו רואים את יסוד החילוק בין רפואת בשר ודם לרפואתו של הקב"ה, המיוסד על לשון הכתוב וז"ל: "פֶּתַח וְאָמַר, (ירמיהו י"ז י"ד) רָפְאֵנִי ה' וְאָרְפָא כו', כִּי־נִין דְּאָמַר רָפְאֵנִי, מַהוּ וְאָרְפָא. כִּי־נִין דְּאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מַהוּ וְאָנְשְׁעָה. כִּי־נִין דְּאָסְרָא מְסִי, מַאן הוּא דְמַחֲי.

אָלָא כָּל אַסְוֹתָא דְעָלְמָא, בִּידָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. אָבֵל אֵית מְנַהוּן, עַל יְדָא דְשְׁלִיחָא. וְאֵית מְנַהוּן, דְּלָא אֶתְמַסְרוּ בִּידָא דְשְׁלִיחָא. וְאֵינּוּן דְּאֶתְמַסְרוּ בִּידָא דְשְׁלִיחָא, אַסְוֹתָא אֵינּוּן, אָבֵל לְזַמְנָא מִתְהַדְרִין. אָבֵל אֵינּוּן דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְסִי, הַהוּא מְרַעָא לָא אֶתְהַדְרֵ לְעָלְמִין. וְעַל דָּא, אַסְוֹתָא דְלִיָּה, אֵיחָא אַסְוֹתָא, דְלִית בָּהּ מְרַעָא כָּלָל. וּבְגִין כָּד, רָפְאֵנִי ה' וְאָרְפָא, וְדָא, בְּלָא קְטְרוּגָא כָּלָל. וְהֶשְׁתָּא חֲבַרְיָא, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְחִיב לִי אַסְוֹתָא, וְעֶשֶׂק לִי וְעָרַב לִי."

*

כדוגמת זה ממש כתב מהרר"ח ז"ל בספרו "עץ הדעת טוב" {פרי משפטים} וז"ל: "אם יקום וכי ורפא ירפא הנה רפואה הבאה לאדם ע"י השי"ת איננה ע"י צער ולכן אין הפ"א דגושה אלא היא רפוייה כמ"ש רפאני ה' ורפא אבל רפואה הבאה לאדם ע"י בשר ודם יש ברפואתה צער כנודע לכן הפ"א של ורפא ירפא שתיק"ן."

*

כדבר הזה אנו מוצאים בדברי הבעל הטורים בפרי בשלח עה"פ {שמות ט"ו כ"ו} "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ד' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמתת כל חקיו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רפאך", וז"ל: "רופאך. הפ"א רפוייה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי ושבידי אדם בא בקושי ועל כן ורפא בפרשת משפטים דגושי."

כעין זה כתב שם רבינו בחיי בזה הלשון:

"ורפא ירפא" - כל רפואה בבשר ודם לא מצאנוהו בכל הכתובים כי אם בדגש, וכן (ירמיה נא) רפאנו את בבל ולא נרפתה אבל בהקב"ה מצינו ברפה והוא שכתוב (שם יז) רפאני ה' ורפא, וכתוב (תהלים קמז) הרופא לשבורי לב, (הושע יד) ארפא משובתם, (בראשית כ) וירפא אלהים את אבימלך, (שמות טו) כי אני ה' רופאך.

והטעם בזה, כי הרפואה בבשר ודם אינה אלא על ידי צער וטורח, והוא שיסבול הסם או המשקה המר, אבל רפואה של הקב"ה - בנחת, אין שם צער כלל, כי (משלי י" כ"ב): "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה".

ומה שאמרו חז"ל "ורפא ירפא" - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות", לא אמרו אלא במכה שבחוץ, שהכתוב מדבר בה, אבל חולי מבפנים - אין זה תלוי ביד הרופא, אלא ביד הרופא כל בשר, (איוב יב י): "אשר ביד נפש כל חי".

בתפלתו בפועל ראו אצל הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק בעל הילב שמח' זוע"א עבודה גדולה ועצומה עד שפעם נכנסה הרבנית הצדיקת מרת פריידא אל אמה הרבנית הצדיקת מרת מלכה וביקשה ממנה שתלך אתה לאביה השר שלום שישפיע על רבינו שלא יתפלל בקול רם כל כך מפני שהיה חולה בריאותיו ורקק דם ל"ע וכשנכנסו שתיחן אמרה הרבנית להרה"ק בתנו פריידא מבקשת שתצווה על בעלה שישמור על עצמו בזמן התפילה והשיב לה הרה"ק מלאכים ושרפים משתוקקים לתפילותיו וכיצד אוכל לומר לו שלא יתפלל כמנהגו בקול רם ולבריאותו אל תדאגו בעזהש"ת תהיה לו רפואה שלימה, אחר כמה שבועות נסע הרה"ק לסטרעליסק ולקח עמו את רבינו ודרכו של השרף מסטרעליסק היתה שבליל שבת קודש שפך את כל המלח והפלפל שנמצא על השולחן לתוך מאכלו וכך אכל ואת השיריים היה מחלק רק לאנשים רמי מעלה מגדולי תלמידיו וכל מי שכבדוהו בשיריים נאלץ לאכול הכל ואז בפעם ההיא נתן הרה"ק מסטרעליסק את המרק לרבינו והיות שרבינו סבל אז ממיחוש מסוכן שהיה רוקק דם ר"ל כאמור הרי כשאכל את המרק הרגיש שמוקת לו האכילה עד כלות והמכאובים קרעו את לבבו אולם חותנו הרה"ק אמר לו אם הרה"ק מסטרעליסק נתן לך אזי תבוא מזה הרפואה וכאשר פתר כן היה שמאו לא סבל לעולם על הלב ולא על הריאה. (ליקוטי לב שמח עמ' כ')

לז"נ בקש"ת רבינו רבי ישראל זצוק"ל בעל המאזר ישראל
בן בקש"ת רבינו רבי מאיר מדראהביטש זצוק"ל

ספר רפואות

מאמר בענין "ספר הרפואות" אשר היה בידי רביה"ק השרף זי"ע – ו'ספר הרפואות' של חז"ל

בהקדמת הספר "דגל מחנה יהודה" מביא אודות ספר רפואות שעבר מרביה"ק מרן השרף זי"ע לתלמידו הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע.

וז"ל שם: "גלוי וידוע אשר היה לו להרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זצוק"ל הספר סגולות ורפואות - והיי כמה פעמים מחיה מתים, והספר הרפואות קיבל מהרה"ק רבי אייזיקל מקאלוב זל"ה אשר פעם אחת בא אצלו על שבת והמנהג היה שבעצמו היה מחלק הדגים וכאשר נתן להק' מהרי"צ את הדגים לא רצה לאכול הדגים ואחר זה אמר לו הק' ממיקאליב שהאמת והצדק עמו שהגלגול של הדג הוא בעל גאה וציוה ליתן דגים אחרים והיי שם ג' חדשים ואח"כ אמר שקיבל ממנו ספר רפואות שיחת עופות שיחת דקלים ושיחת שדים ושיחת מלאכים ע"כ.

ופעם אחת שמעתי שגם מרבו מסטרעליסק קיבל ספר רפואות שקיבל מרבו רבי שלמה מקארלין זלה"ה ונתן לו רשות להשתמש ממנו כי הוא היה לו טעם שלא רצה להשתמש בהם.

*

כאשר אמרו לרביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע על ספר רפואות המיוחד של רבו הקדוש מסטרעליסק אמר "ואני בתמי אלך פדני וחנני" {תהלים כ"ו י"א} שעל ידי תמימות ופשיטות אפשר להיות לו ישועה בלא שיצטרך לשום ספר רפואות.

*

ויגידו לו על אדות המכאובים הנראים בבניהם. ויבעת נח וידע כי מעוון האדם ומדרך פשעיהם יתענו בכל מיני תחלואים ומדוים אז קידש נח את בניו ואת בני ביתו וביתו יחדו ויגש אל המזבח ויעל עלות ויתפלל אל האלקים ויעתר לו. וישלח מלאך אחד ממלאכי הפנים מן הקדושים ושמו רפא"ל לכלה את רוחות הממזרים מתחת השמים לבלתי השחית עוד בבני האדם. ויעש המלאך כן ויכלאם אל בית המשפט אך אחד מעשרה הניח להתהלך בארץ לפני שר המשטמה לרדות במרשיעים לנגע ולענות בהם בכל מיני מדוה ותחלואים ולנגע מכאובים. ואת רפואות נגעי בני אדם וכל מיני רפואות הגיד המלאך לרפא בעצי הארץ וצמחי האדמה ועיקריה. וישלח את שרי הרוחות הנותרים מהם

ומזלות ודברים צפונים אשר מסר לחנוך ובא לידי נח. המאמר השלישי מספר הרזים שנתן רזיאל לנח ולמד ממנו לעשות את התיבה להנצל מן המבול, ובעת מותו מסרו לשם בנו, והוא מסרו לבניו עד אשר הגיע לאבות ולשבטים ולמשה רבינו ויהושע וזקנים ונביאים וחכמים עד שלמה המלך.

זה ספר הרפואות אשר העתיקו חכמים הראשונים מספר שם בן נח אשר נמסר לנח בלובר ההר מהרי ארט אחרי המבול. כי בימים ההמה ובעת ההיא החלו רוחות הממזרים להתגרות בבני נח להשטות ולהטעות ולחבל ולהכות בחלאים ובמכאובים ובכל מיני מדוה הממיתים ומשחיתים את בני אדם. אז באו כל בני נח ובניהם יחדו ויספרו את נגיעהם לנח אביהם

ספר הרפואות של נח

במסורת ישראל מדורי דורות ידועים על כמה ספרי רפואות קדושים אשר עברו אצל עם ישראל, הראשון שבהם הוא "ספר נח" אשר יש בו שלשה חלקים, והחלק הראשון שלו הוא ספר רפואות.

וכך מופיע בהקדמת ספר זה:

ספר נח: נחלק לשלשה חלקים או מאמרים, הראשון מדבר מספר הרפואות שהיה לשם בן נח ואשר העתיקו ממנו החכמים לבני דורם, וכנראה הוא ספר אסף היהודי שנתחבר במאה הי"א (עיי צונץ בצייטשריפט של גייגר ח"ד 199). המאמר השני הוא תפלת אדם הראשון אחר שנגרש מגן עדן, ורזיאל המלאך נתן לו ספר וכתוב בו חכמת תקופות

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין פים ובין פיבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב

ספר רפואות

עוד כאן הועתק מתוך ס' אסף היהודי כ"י מינכן).

*

במשנה בפסחים מובא {פסחים ד' ט'} ששה דברים עשה חזקיה המלך, על שלושה הודו לו, ועל שלושה לא הודו לו, גירר עצמות אביו על מיטה של חבלים, והודו לו, כיתת נחש הנחושת, והודו לו, גזו ספר רפואות, והודו לו, על שלושה לא הודו לו: קצץ דלתות של היכל ושיגרן למלך אשור, ולא הודו לו, סתם מי גיחון העליון, ולא הודו לו, עיבר ניסן בניסן, ולא הודו לו.

חזקיהו גזו את ספרו של נח

התשב"ץ קטן {סיי תמ"ה} כותב אודות הספר רפואות שגזו חזקיהו כי זה הוא ספר הרפואות של נח הנ"ל, וז"ל: "הא דאמרינן חזקיהו גזו ספר רפואות והודו לו. וא"ת מאין בא לו ספר רפואות. וי"ל כשהיה נח בתיבה היו עמו שדין רוחין ולילין והיו מזיקין אותו עד שנעשו רובם חולים וגם מפני רוח רע. עד שבא מלאך אחד ולקח אחד מבני נח והביא אותו לגן עדן ולמד אותו כל רפואות שבעולם. ואותם רפואות כתבו בספר וזהו נקרא ספר רפואות."

חזקיהו גזו את ספרו של שלמה המלך

אך הרמב"ם מסביר כי ספר רפואות זה שגזו חזקיהו היה של שלמה המלך ע"ה זקיננו, וז"ל: ספר רפואות - היה ספר שהיה עניינו להתרפאות בדברים שלא התירה תורה

ותגדל להם חכמתם עד קום אסקלפיוני"ס אחד מחכמי מקדון וארבעים איש עמו מן החרטומים מלומדי הספרים הנעתקים, וילכו הלוך בארץ ויעברו מעבר להודו אל ארץ קדמת עדן למצוא מקצת עצי החיים למען תגדל תפארתם על חכמי הארץ. ויהי בבואם אל המקום ההוא וימצאו את עצי המרפא ועצי עץ החיים וישלחו את ידם לקחתם. ויברק ה' עליהם להט החרב המתהפכת וילהטו כולם בשביבי הברק ולא נמלט מהם איש, ותעזב הרפואה מן הרופאים ותשבת חכמת הרופאים שש מאות ושלישים שנה עד מלוך ארתחששתא המלך (עיין בשער הגמול להרמב"ן ק"ב א'). בימיו קם איש נבון וחכם ומלומד דעת ספרי הרפואות ומבין לכל דבר ושמו איפוקר"ט המקדוני ושאר חכמי הגוים אסף היהודי ודיסקרדיו"ס הבעלתי וגליינו"ס הכפתורי וחכמים הרבה מאד ויתחדשו עטרת הרפואה ותהי עד היום הזה.

להראות לנח ולהגיד לו את עצי הרפואות עם כל דשאייהם וירקיהם ועשבייהם ועיקרייהם וזרועיהם למה נבראו וללמדו כל דברי רפואתם למרפא ולחיים. ויכתב את הדברים האלה על ספר ויתנהו לשם בנו הגדול ומן הספר הזה העתיקו חכמי הראשונים ויכתבו ספרים הרבה איש ואיש כלשונו.

ספר הרפואות להרמב"ם ז"ל

ותרבה דעת הרפואה בארץ בכל הגוים אשר בחנו את ספרי הרפואות בחכמי הודו וחכמי מצרים, כי חכמי הודו שוטטו למצוא כל עצי הרפואות והבשמים וחכמי ארם מצאו העשבים לכל מיניהם וזרועיהם לרפא, ואת פשר דברי הספרים העתיקו ארמית. וחכמי מקדון החלו ראשונה לרפא בארץ וחכמי מצרים החלו לחבר ולנחש במזרות ובכוכבים ללמד את ספר מדרש הכשדים אשר העתיק קנגר בן אור בן כשד לכל מעשה החרטומים.

קטפי גנוזות

אם כן כבר נואש ולא ישען באלקיו, נאמר להם הוי השוטים, כאשר נודה לשם בעת האכילה שהמציא לי מה שישביע אותי, ויסיר רעבתנותי ואחיה ואתקיים, כן אודה לו שהמציא לי רפואה ירפא חליי כשאתרפא ממנו, ולא הייתי צריך להקשות על זה העניין הגרוע, לולא שהיה מפורסם.

*

כך גם כותב הרשב"א בשו"ת שלו {ח"א סי' תי"ג}: "ובאמת יראה שהדבר מוכרע ממקומו שהם התירו לרפואה אפילו מה שלא יגזרוהו העיון הטבעי של חכמים אלו. ושלמה עליו השלום שעשה ספר רפואות חס ליה לעשות דרכי האמורי ומה שגנזו חזקיה והודו לו אינו משום שהיה בו דרכי האמורי אלא שהחכם בחכמתו עשה ספרו בענינים המועילים הרבה בטבעים הנגלים בין בטבעים המסוגלים עד שהיו העולם סומכים עליהם בחליים ובחליים לא היו דורשים את השם על כן גנזוהו והודו לו. וכענין שכתוב (ד"ה ב' י"ז) גם בחליו לא דרש אלהים כי ברופאים על כן גנזוהו אבל לא שרפוהו כי אין בו משו' דרכי האמורי אע"פ שכיתת נחש הנחשת".

וכך ורפואתו בדבר פלוני, וכשיהיה רואה הרופא אותן המקרים היה יודע כי אותו הסם ישקוהו, והיה נותן לו אותה הרפואה להיות כנגד הסם ולהציל ממות. וכאשר השחיתו בני אדם דרכם והיו ממיתים באותם הסמים, הסיר הספרים וגנזו.

ואני הרביתי לך דברי בזה העניין לפי ששמעתי וכן פרשו לי העניין, כי שלמה חבר ספר רפואות כשיחלה שום אדם או יקרנו שום חולי מן החולים, היה מתכוין לאותו הספר והיה עושה כמו שכתוב בספר והיה מתרפא. וכאשר ראה חזקיה כי בני אדם לא היו סומכין על השם יתברך, הסיר אותו וגנזו.

ואתה שמע הפסד זה המאמר ומה שיש בו מן השגעונות, ואיך יחסו לחזקיהו מן האוולת מה שאין ראוי ליחס כמותו לרעועי ההמון, וכמו כן לסיעתו שהודו לו. ולפי דעתם הקל והמשובש, האדם כשירעב וילך אל הלחם ויאכל ממנו בלי ספק שיבריא מאותו חולי החזק חולי הרעב,

להתרפאות בהן, כמו הדברים שחשבו בעלי הצורות, והוא כי יש אנשים חכמים בחכמת הכוכבים ועל פיהם יעשו צורה לעתים ידועים, ויועילו או יזיקו לדברים ידועים, וזו הצורה נקראת בלשון יון "טלסם". ואומר כי הצורה שהיא נעשית כזו התכונה, היא טובה לחולי פלוני וכיוצא בו מן הדברים המטעים.

ומחבר זה הספר לא חיברו אלא על דרך החכמה בטבע המציאות, לא על דרך שיעשה אדם פעולה ממה שנכתב באותו הספר וזה מותר. ועוד יתבאר לך כי יש דברים שמנע השם לעשותם והם מותרים ללמדם ולהבינם, כי השם יתברך אמר "לא תלמד לעשות", ולמדנו בקבלה {סנהדרין ס"ח} אבל אתה למד להבין ולהורות. וכאשר השחיתו בני אדם דרכם והיו מתרפאין באותן הדברים, הסירן וגנזו. ואולי שהיה ספר והיה שם רפואה לסם המות, והיה אומר סם המות פלוני מרקחין אותו כך ומשקין אותו כך, ויארע ממנו מן המקרים כך

כום תנחומים

בצער רב הננו משתתפים באבלו על הסתלקותה של הגב' רוטנברג ע"ה

בזאת נשגר ברכת תנחומים לאחיה ידידינו הנעלה

הרה"ג ר' שמחה יעקובוב שליט"א

ולבניה ידידינו היקרים ניר ושגיב שיחי' ולבתה תחי'

ולכל המשפחה החשובה

היושבת בעמק הבכא

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד, שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם

ובנחמת ציון וירושלים תנחמו ושמתה תולם טל ראשיכם

הפצת הגליון נדבת ידידינו והנכבד הר"ר

יוסף צבי שטערן שיחי' להצלחה בכל הענינים

נא להרבות בתפילה ותחנונים לרפואתו השלימה של מורינו

הרה"צ רבי אלטער

שמואל אליהו אהרן בן

הינדא עפרה שיחי'

בתושח"י

יו"ל ע"י מכון

"מרגניתא דרבי מאיר" דראהביטש

להערות והארות - לתרומות - ולהצטרפות לרשימת התפוצה

נא לפנות לדוא"ל

mdm1038@gmail.com

או לטל' 0556785658

שהשמחה במעונם

נשגר בזאת ברכת מזל טבא וגדיא יאה לידידינו היקרים

הרב הגאון רבי אבינועם פוסטבסקי שליט"א ר"י ברכת יצחק - אור יהודה

לנישואי בנו הבה"ח משה שיחי' בשעטו"מ

*

הרה"ח ר' מרדכי ברזילי שליט"א

ולבנו הר"ר יצחק הי"ו

להיכנס הנכד / הבן לעות"מ בשעטו"מ

*

הרה"ח ר' שמואל ראטה שליט"א

לנישואי בתו בשעטו"מ ולמוז"ט

כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות ואך טוב וחסד ירדפכם כל הימים